

Közlemény.

(A maroskőri esperességi gyűlésből).

Egyházköri gyűlésünk tartatott Sz. Gericzén 1875 július 28 és 29-ik napjain, környéki esperes és sz. gericzei pap nt. Farkas György ur elnöklete alatt.

Mindenek előtt, mint ritka esetet felhozom, tisztelt elnökünk-ről, hogy ő 76 éves életkorban jár, vidor egészségnek örvend, megszokott ügybuzgalma, jó tapintata, eleven észjárása semmi kívánni valót nem hagynak fenn. Mint pap és férj az 50-ik jubilaris évet meghaladta; mint esperes és sz. gericzei pap is e kort megköze-líti; és figyelemre méltó, hogy e környékben egy pap és iskola-tanító sincs életben olyan, ki itten, nem az ő esperessége és sz.-gericzei papságának ideje alatt állott volna bé papi vagy iskola-tanítói szolgálatába. Szép szerencse. Érdemes is rá. Éljen!*)

1875 július 28-án délután 4 órakor ragaszkodó szeretettel csoportosulánk egyházi galambösz elnökünk köré; mert világi fel-ügyelő gondnokaink ez uttal se szerencsétetének megjelenésükkel, tehát az irt időben tisztelt egyházi elnökünk által a gyűlés meg-nyittatott, a tagok igazoltattak, és a közkezelés alá tartozó tár-gyak beszédettek.

Másnap jul. 29-én reggel a templomban isteni tisztelet tar-tatott szép gyülekezet részvéte mellett; holott vadadi fiatal pap, Gál Elek afa, Péld. 1: 7. alapján, épületes és több helyütt meg-ragadó szónoklatot tartott az Urnak félelméről, mint a bölcsesség fejről; vagyis: a vallásosság és felvilágosodás kölcsö-nös és jótékony összehatásáról.

Ezután visszatérve egyházi társaságunk a papság házához, időközben érkezett több felsőbb rendeletek olvastattak fel és hir-dettettek ki azokhoz való alkalmazkodás végett, u. m. V. Ferdinánd

*) Mi is őszintén kívánjuk. — Szerk-

megdicsőült jó királyunk végtisztelete megtételének f. é. szeptember 12-re egyházi tanácsilag lett meghatározása; a hivatalos leveleknek f. é. oct. 25-éig fekete pecséttel kellető ellátása; közönséges halálesetek, ugy a sorkatonák és honvédek elhalálzásának bejelentése; a hivatalos kezelésen átment okleveleknek az illető bélyeggel való ellátása és megpdcésételése; palástdíjak meghatározásának kérdése; keleti marhavészre vonatkozó utasítások; a néptanítók országos nyugdíj-intézetének sat. sat. kérdéseiről.

Tárgyaltattak, a tavaszi iskolavizsgálatok eredményéről bététerjesztett hivatalos jelentések, melyek áttekintésénél nem fojthattuk vissza fájó érzelmeinket a felett, hogy a legjobb akarat mellett is lassan haladunk a czélszerűbb iskolaépületek emelésével, bérendezésével és felszerelésével, az iskolakötelesek pontos feljáratásával; mert népünk nehezen hajlik meg az iskolakötelezettség törvénye előtt, késlekedik a szükséges áldozat meghozásával, helyt enged gyermekei mulasztásának; az iskola nem állhat bé kellő időben, azután is nem egyszerre, hanem szityegve-szotyogva kerülnek fel, s idő előtt és rendetlenül bomladoznak szét, az oktatás sikerének kézzel fogható hátrányára és a jelen új nemzedék roppant kárára, mert fájdalom, a meghozott üdvös törvény ütő nélküli harang marad az azt gyámolítani kész közegek hiányában; az is világos, hogy százat meghaladó iskolás sereget egy tanító nem kezelhet kellő sikerrel. Az eredmény abban is hátrányos, hogy 897 tanköteles gyermekből 596 gyakorol iskolát, 301 nem iskoláztatik. A vett tapasztalatok után, az illetőknek, szóval, a szükséges utasítások megadtattak, s egyszersmind az iskolavizsgálatot tárgyazo irományoknak, az egyházi tanácshoz leendő felküldése meghatározottat.

Azonban kedves meglepetés is érte egyházi társaságunkat, a menyinyiben a dunamelléki helvéthitvallásu nt. egyházkerület névtára 1875-re, és ez irt évi közgyűlésének tartalomdús jegyzőkönyve velünk is közölve lett. Megható volt mindannyiankra nézve e magas figyelem, a keresztény szeretet termékenyítő melegének e nemes áramlata. Miért ne vallanók be? jól esett lelkünknek, hogy a nagyra nőtt testvér nem nézi le csekélységünket, s minket is létezőknek és a keresztény nagy családhoz tartozóknak ez által is elismert. Azért az említett irományok hálás elismeréssel fogadtattak, s a környék levéltárába leendő elhelyezésük elintéztetett.

Néhai Kriza János kedves emlékü püspökünk elhunytának alkalmából, az egyházi tanács által hivatalosan értesítettünk: hogy

a püspöki teendőkkel Pap Mózes egyh. főjegyző, és a főjegyzői teendők vitelével Derzsi József tanár és pap bizattak meg, választásig.

Közérdekeltséget keltett a kereszturkői község átirata, melyben egy 1874 jan. 7-én Sz. Kereszturon tartott közgyűléséhez be-terjesztve s tárgyalva volt, és pártolt indítvány ötletéből, és az állítólag papi uralmat tüntető, közügyeink iránti részvétlenséget keltő, vallásos közönyre, sőt vallástalanságra vezető, a reformatió által elítelt, és a jelen korszellem által perhorrescált, egyoldalú köz-igazgatásunk megváltoztatásának, és a behozandó képvisetbe, a világi elem bevonásának, ódesgetésének eszközzésére, pártolókul, s illetőleg sürgetőkül felhivattunk, mely ilyenén felhívásra visszair-
tuk: Hogy egyházi társaságunk megvizsgálta s beható vita tárgyá-
vá tette az említett átiratot és mellékletét, és ez idő szerint túl-
haladott álláspontnak tartja az érdekelt tárgy felmelegítését, a
menyinyiben egyházi főtanácsunk, a vélemények előleges békérése
után, még 1873-ban 21. sz. alatt a presbyteriumokat, mint első
foku képvisellet, elég tapintatosan, s nem egyszerre és rohamo-
san szervezte, és kilátásba helyezte a 2-od és 3-ad foku képvisel-
letnek is béhozatalát. Egyébaránt is közigazgatásunkat nem tart-
juk oly rosz hirbe kevertnek, sem oly bünbagnak, melyre minden
gonoszság, s ráadásul a „papi hierarchiá“-nak vádja is, méltán rá
mázoltathatnék. Ha nem volna elég komoly ez ügy, méltán nevet-
ségesnek tartanók e ráfogást. Unitárius hierarchia! Hogyan? Hát
ugyan lehetséges volna, és komolyan feltehető: hogy a Jézusnak
kicsinyei, azon egy-két nélkülözö, többnyire szerény anyagi viszo-
nyok között tengödö, nem ritkán rongyos, kenyerét a nép kegyé-
től váró belső emberünk, az egyházközségenként 6—12—24 sat.
hatalmaskodó presbyterekre, mint első foku képviselökre, s illetö-
leg az egész gyülekezetre (mely kicsinlöleg mondogatja: a p a p
az első ember a faluban, s az is az én szolgám) nyomást
gyakoroljon, nyakára hágjon? Lehetséges és feltehető-e, hogy az
egyházi főtanácsban is, hol a világiak az egyháziakat két-három-
szorososan túlszárnyalják számban, hasonlíthatatlanul anyagi vagyon-
ban, és nem ritkán szellemben is: hogy valaki e hely-
zetben hierarchiára gondolhasson?

Nincs okunk vádolni dicsö elődeinket, sem hogy rosz köz-
igazgatást hagytak volna hátra; sőt áldjuk drága emléküket, hogy
idönként és az adott viszonyok közt eszközözni siettek, dobra ütés
nélkül, a lehető jót.

Az aspirált képviselet köztünk eleitől fogva létezett tetteleg, és létezik ma is; a kik azt nem akarják észrevenni, szeretnék papírra téve látni.

Készséggel beismerjük magunk is, hogy a környéki képviselet s illetőleg közigazgatásunk nem igazolja teljesen az alatta és felette álló képviselet számarányát. De hát ennek ki az oka? A világi egyházi tanácsosok részt vesznek-e, mint kellene, az esperességi gyűléseken s tanácskozásokban? nem hagyják-e az egyháziakat kicsinylőleg magukra? A világi elemnek csak akarni kell, és meg lesz a képviselet. A szabadság, jog és kötelességérzet, magában véve még nem minden. A szabadság csak elhárítása az akadályoknak, hogy saját belátásunk szerint, s a magunk érdekében mind akarhassuk, mind tehessük is a jót. A szabadság drága portéka, meg van annak az ára, s ki azt képviselote utján biztosítani kívánja, meg kell tapogatnia zsebét, s kifizetnie a belépti jegyet.

Vegyük fel bár a páritás elvét, világiak és egyháziak közt, a környéken: Most az egyháziak csak magokra hagyatva, 30—60-an vannak a közgyűlésen; ha e szám megkétszereződik a „világi elem beédesgetésével“, hogy férnének el tanácskozás és étkezésre; nem egy szegényes papi háznál? Ily drágás időben ki látná el azokat élelemmel és napi díjjal? Vagy talán tarisnyából étkezünk, ingyen szolgálunk, szabad ég alatt tanácskozunk? Félő, hogy a nem elég alkalmas időben való csigázással is csak ott maradunk, a honnan kivergődni akarunk. Sok jónak el kell maradni a tehetetlenség miatt. Tehát hogy mindent dióhéjba öszszevonjunk, mindennek előtt pénzt kellene teremteni, házi pénztárt állítani, a gyűlésre központot kiszemelni, a képviselőket minden fokozaton díjazni. Ugy aztán lehetséges a valódi képviselet. Ha akarjuk a czélt, akarnunk kell az eszközöket is.

Mi egyháziakul hasztalan erőlködünk képviselot hozni be, ha a világi elem azt nem szükségli, s eszközeit hordozni nem kész.

Hiszszük, hogy eljövend a készség ideje, s meg lesz a képviselet, nemcsak papíron, de tetteleg és valóban is *).

Nagy vívmány lehetőségét ismerjük fel a hatósági átiratokban s kölcsönös megkeresésekben; mert ez uton eszmecsere fejlődik, egymást tájékozunk, buzdítjuk, egyöntetűsége jutunk, terem-

*) Mi azt hisszük, hogy a kereszturi kör is csak ezen idő eljövételén munkálkodik. — Szerk.

tünk közszellemet és a közjóra kívánatos készséget. Ez úton vált lehetségessé egyet s mást elmondanunk a felhozott tárgy érdekében, és ez uton üdvözöljük önök s mások közlékenységét.

Részünkről is ide csatolva im megküldjük jegyzőkönyvi kivonatban az egyházi főtanács idei 21. szám alatt közzétett általános nyug- és segély-intézet tervezetét illető nézeteinket ismerkedés és hozzászólás végett.

Olvastatott az ákosfalvi leánymegye folyamodása, mely szerint az illetők készek az oda szolgálatra eljáró anyamegyebeli pap és iskolatanító gabonabeli csekély béreket pénzzül megváltani, mégpedig: a papit 30 frttal, az iskolatanítóit 20 frttal, s mégis marad elegendő jövedelme szokott kiadásainak fedezésére sőt tőkésítésére is. Mely intézkedés mind a leánymegyére, mind az illető belső emberekre nézve előnyösnek találtatván, pártoltatott, s ajánlat mellett az egyházi tanácshoz, helybenhagyás és megerősítés végett felterjesztetni határozatott.

Az abásfalvi templom számára megrendelve volt segedelem gyűjtésének kérdése felelevenítettett.

A faiskolák béállítása s ügybuzgó kezelése megsürgettetett.

Csép Lajos, csokfalvi pap aña jelenti, hogy a néhai báró Wesselényi Miklós által, Makfalván, minden felekezetiesség kizárásával alapított községi iskolában jelen volt a közelebbi iskolavizsgálaton, a hol atcsfalvi egy unitárius tanuló fiu is részt vett, és 3 frt. ösztöndíjban részesítettett.

Megvizsgáltatván a környéki özvegy-árvai gyámolda pénzügye, ugy találtatott, hogy az illető tőkeösszeg 1440 frtra felszaporodott, és annak jövedelme a szükséges tőkésítés mellett is megszenvedí a részvényesek évi járadékainak felemelését; határozatilag fel is emeltetett, a papi jótéteményeseké 6 frtról 12 frtra, a mestereké 3 frtról 6 frtra, a pénzkezelő jutalmazása 12 frtra.

Olvastatott a főtanácsnak f. é. 21. sz. alatt közzétett leirata, melyben tudtul adatik, hogy egy általános nyug- és segély-alap létesítése meghatározatott, a tagsági díj fizetések megkezdése 1876 elejével folyamatba vétetnék; tagja lenne minden pap, püspök, tanár, iskolatanító; évenként fizetne 5—5 frt. illetéket; az egyház-községek együtt 400 frtot évenként; 15 évig tőke gyűjtetnék csupán 40,000 frtig fel, addig segély nem nyujtatnék; a környéki gyámoldai tőkék is a közalaphoz csatoltatni ajánltatnak; a kebli kezelésre 3 tagu bizottság megválasztása rendeltetik; f. é. october

elejéig e tervezetre vonatkozó véleménynyilvánítás felküldése sürgettetik.

E tisztelt határozattal szemben nincs, nem lehet semmi megjegyezni valója közgyűlésünknek; mert ez rég érzett szükség fedezése, régi ohaj teljesülése lenne; hanem a tervezet egyes módozatait bátorzkodunk bírálatunk körébe vonni, még pedig:

a) az iskolatanítókat, miután azok az országos nyugdíj-intézet részvényesei kell hogy legyenek, nem látjuk a magunkéhoz is elkötelezhetőeknek.

b) hogy a keresztelési 20—21 krnyi díjak az irt célra 10 krrel még megszorítottassanak, mellőzendőnek vélnők, mert az eddigi keresztelési csekély díj mellett is megesezt akár hányszor, hogy a szegény ember nem kapott keresztkomát, és ez okon a papot és papnét hivta komaságba, hogy ne kelljen fizetni; ezután még nagyobb mértékben nehezednék ez új adónem a belső emberekre, helyes ok nélkül.

c) az esketési 1 frt 5 kr. díjhoz csatolandó 30 kr. pótlékot elfogadhatónak és megkísérlendőnek találjuk, mert a párosodás s illetőleg a szerelem első mámorában nem épen olyan szűk a pénz s nem oly drága a vásárcédula.

d) az egyházközségek részesedését megszabó kulcsul ajánlanók, hogy az esperességekre rovassék ki anynyi 4 frt, a hány anyaegyházközséggel bírnak; az arányosítás bizatnék az illető esperességekre. Így például: a marosköri esperességre 13 anyaegyház után általán esnék 65 frt.

e) az évenkénti 5 frt. rendes tagsági díjon kívül fizetne még hivatalba lépő minden új pap s tanár békeblezési díjt is 10—15 frtot, akár egész évi jövedelmének bizonyos meghatározott százalékát.

A fennebbi nyugdíj ügyével kapcsolatosan az a kérdés is tetetett hozzánk: Lehetséges és tanácsos-e, hogy az egyes körökben meglevő gyámoldai alapok ez általános alapba béolvasztassanak, s a béolvasztás esetében mily módozatok lennének megállítandók?

E kérdésre részünkről határozott „igen“-lő felelet keletkezett a következő kikötések mellett:

1.) ha más esperességek is ugyanezt teszik sajátjokkal; sőt

ha az özvegy tanárnék segélyalapja is a köztalponba beolvasszattatik *).

2.) ha a tár jelenlegi, ugyszólva született- és alapító-részvényesei, életkorra való tekintet nélkül biztosittatnak a nyug- özvegy- árvai járadék felől, hogy az kijár életfogytiglan, legalább nem kevesebb mértékben, mint a jelenleg megszabott és élvezett 12 — illetőleg 6 frtnál.

3.) ha a jelenlegi létszám tovább nem szaporittatik, hanem a következő új nemzedék a közalaphoz való járulásra utaltatik.

4.) ha a jelenleg meglevő, s ezután is általunk öregbitendő 1440 frt alaptőke, a közalap gyűjtő 15 évi időszak tartamán kezelésünk alatt hagyatik.

5.) ha a kitézött fizetési 15 év alatt, részvényeseink által is netalán hordozni kellett 5—5 frt illeték, az irt öszszeggel fedeztetnek tekintetik.

6.) ha a jelenlegi, részvényes iskolatanitói kar is, a nyugdíj jogosultságába további fizetés nélkül beléértetik. Mert megvagyunk győződve a felől, hogy az alap átengedése részünkről ugy is áldozat, a közalaphoz előny.

Végül, az adott utasítás alapján, az ügy keblbi vezetésére s kezelésére megkivántatott 3 tagu bizottságba ügynökököl megválasztottuk: Györfi Lajos, Domokos Áron és Gál Elek atyánkfiait.

Közli Kelemen István.

*) Ez utóbbi a végrendelettel ellenkeznék s nézetünk szerint csak akkor volna lehetséges, ha az eddigi segélyöszveg legalább biztosittatnék az özvegy tanárnéknek, mint ezt a t. közlő is kívánja a 2-ik pontban a környéki gyámoldák segélyét élvezőkre nézve. Szerk.